

“สร้างอำนาจร่วม เพื่อกลุ่มเข้มแข็งจากภายใน”

<https://actlab.protestista.com/collective-power-for-group-within/>

ตัวชี้วัดหนึ่งของการเป็นกลุ่มจัดตั้งที่เข้มแข็งจากภายในนั่นคือ กลุ่มเรามีวัฒนธรรมการใช้อำนาจร่วมหรือไม่ และมีโครงสร้างกลุ่มที่เกื้อหนุนให้สมาชิกได้พัฒนาอำนาจภายในและอำนาจกระทำการหรือไม่

ใน #howtoจัดตั้งกลุ่ม เราพูดถึงการตั้งเป้าหมายกลุ่ม กระบวนการแสวงหาฉันทามติ การสร้างพื้นที่ปลอดภัย สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อกลุ่มมีวิสัยทัศน์และเชื่อมั่นในการใช้อำนาจร่วมทำไมต้องใช้อำนาจร่วม?

ก่อนอื่นมาทำความเข้าใจก่อนว่า “อำนาจ” มี 4 ประเภท

1. **อำนาจเหนือ (power-over)** หมายถึง การที่บุคคล/กลุ่ม ใช้แหล่งอำนาจที่ตนมีอยู่ในการควบคุม แสวงประโยชน์ นิยามประสบการณ์ หรือตัดสินใจให้บุคคล/กลุ่มอื่น
2. **อำนาจร่วม (power-sharing)** หมายถึง การที่บุคคล/กลุ่ม ใช้แหล่งอำนาจที่ตนมีอยู่เพื่อตัดสินใจร่วมกับบุคคลหรือกลุ่มอื่น หรือสนับสนุนอีกบุคคล/กลุ่ม
3. **อำนาจกระทำการ (power-to)** หมายถึง อำนาจที่ส่งผลต่อผลลัพธ์ เป็นความสามารถในการลงมือทำเพื่อตนเองและผู้อื่น
4. **อำนาจภายใน (power-within)** หมายถึง ความรู้สึกถึงคุณค่าในตนเอง การเคารพตนเอง การรู้จักตนเอง การตระหนักรู้และยอมรับถึงศักยภาพ ชัดจำกัด ความฝันความปรารถนาของตนเอง

สังคมของเราอยู่ภายใต้วัฒนธรรมอำนาจเหนือมาเป็นเวลายาวนาน ผู้ปกครองใช้อำนาจเหนือกดขี่บีบคั้น ผู้ใต้ปกครองให้สยบยอมไม่หือไม่อือเพื่อจะได้ปกครองง่ายโดยใช้แหล่งอำนาจที่มีอยู่ในมือคือ อาวุธ กฎหมายยศตำแหน่ง ฐานะการเงิน บารมี ความอาวุโส ชนชั้นวรรณะ ฯลฯ อำนาจเหนือนำไปสู่การกดขี่เบียดขับผู้คนไปอยู่ชายขอบ ทำให้คนส่วนใหญ่รู้สึกไร้อำนาจที่จะลุกขึ้นมากระทำการสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง

นั่นคือภาพสังคมใหญ่ ถ้าสโคปเฉพาะในกลุ่ม องค์กร หรือชุมชน จะพบว่าลักษณะของกลุ่ม/องค์กร/ชุมชนที่มีการจัดตั้งแบบใช้วัฒนธรรมอำนาจเหนือคือ มีระบบสั่งการจากบนลงล่าง มีผู้นำ แกนนำ หรือบอร์ดที่มีเอกสิทธิ์ในการตัดสินใจเรื่องต่างๆ แล้วมอบหมายให้สมาชิกดำเนินการตามคำสั่ง มีระบบระเบียบกฎเกณฑ์ข้อห้ามข้อปฏิบัติที่ชัดเจนโดยสมาชิกมีหน้าที่ปฏิบัติตามไม่อาจโต้แย้ง

เรามักพบลักษณะดังกล่าวในกลุ่มองค์กรทางการ สถาบันการศึกษา สถาบันการเมือง บริษัทใหญ่ๆ หรือโรงงานที่มุ่งผลผลิตเป็นที่ตั้ง

แต่ในการเป็นกลุ่มจัดตั้งที่มีเป้าหมายเปลี่ยนแปลงสังคมสู่ความเท่าเทียมเป็นธรรม เราจำเป็นต้องสร้างวัฒนธรรมการใช้อำนาจร่วมให้เกิดขึ้นในกลุ่ม เพื่อท้าทายสังคมอำนาจเหนือที่กดทับศักยภาพของผู้คนไว้

วัฒนธรรมอำนาจร่วมจะนำไปสู่การเสริมพลังอำนาจกระทำการและอำนาจภายในให้สมาชิกได้ตระหนักในศักยภาพของตนที่จะลุกขึ้นมาสร้างการเปลี่ยนแปลงเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน

อำนาจร่วมสร้างอย่างไร?

พัฒนาอำนาจภายในเพื่อใช้อำนาจร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถ้าฐานอำนาจภายในเราไม่เข้มแข็งพอเราจะกลับสู่การใช้อำนาจเหนือ

มีทักษะการใช้อำนาจร่วม ได้แก่ การฟัง การตั้งคำถาม การฟัง การจับประเด็น

ปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานหรือโครงสร้างของกลุ่มให้กลุ่มสามารถรับฟังกันและกัน มองเห็นกันและกันอันจะนำไปสู่การใช้อำนาจร่วมได้

มักมีความสับสนว่าการใช้อำนาจร่วมแปลว่าต้องตัดสินใจร่วมกันทุกครั้งทุกเรื่อง อันที่จริงมีอำนาจอีกชนิดหนึ่งเรียกว่า อำนาจหน้าที่ (authority) เป็นมิติที่ประชุมที่มอบหมายให้บุคคลนั้นๆ ใช้อำนาจหน้าที่ของตนตามขอบเขตที่มี แต่อำนาจหน้าที่ของบุคคลแต่ละคนนั้นต้องเกิดจากการใช้อำนาจร่วมของกลุ่ม

เข้าใจ "อำนาจ" 4 ประเภท

ปฏิเสธอำนาจเหนือ สร้างอำนาจร่วม อำนาจกระทำการ และอำนาจภายใน

	อำนาจเหนือ	อำนาจร่วม	อำนาจกระทำการ	อำนาจภายใน
นิยาม	ใช้แหล่งอำนาจที่ตัวเองมี ตัดสินใจแทนคนอื่น หรือ ตัดสินประสบการณ์คนอื่น (ถูกเข่งได้ เสี่ยงได้)	ใช้แหล่งอำนาจที่ตัวเองมี ร่วมตัดสินใจหรือทำให้เกิดการตัดสินใจร่วม ส่งเสริมให้คนอื่นตัดสินใจตามความหมายของตัวเอง (มอบได้ ถอนได้)	อำนาจที่ส่งผลต่อผลลัพธ์ เป็นความสามารถลงมือทำ เพื่อตนเองและผู้อื่น (พัฒนาได้ เรียนรู้ได้ เพิ่มสูงได้)	ความรู้สึกถึงคุณค่าในตนเอง การเคารพตนเอง การตระหนักถึงและยอมรับถึงศักยภาพ ยึดจำกัด ความฉุน ความปรารถนาของตนเอง (พัฒนาได้ คนอื่นแข่งไปไม่ได้)
ผลของการใช้อำนาจ	ขาดความมั่นใจ พึ่งพาคนอื่น ไม่กล้าคิด ตัดสิน สบซอม	มีความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของ ทุกคนใช้ความสามารถ เพื่อไปสู่ผลลัพธ์ร่วมกัน กลุ่มเติบโตไปด้วยกัน	ทำให้สามารถทำสิ่งต่างๆ โดยไม่ต้องขออนุญาตหรืออนุมัติจากผู้อื่น สร้างสิ่งใหม่ให้เกิดขึ้นโดยไม่ต้องใช้ความสัมพันธ์แบบพึ่งพาหรือครอบงำ	ผู้ถูกกดขี่ใช้อำนาจภายใน ผู้ที่แหล่งอำนาจภายนอกกล้าคิด สร้างสรรค์ มีพลังเชิงโต้แย้ง ข้ามขอบไปเรื่อยๆ
มุมมองต่ออำนาจ	มองอำนาจเป็นก้อนเดียว จึงต้องแย่งชิงอำนาจ ถอนไปมาเพื่อครอบงำ หรือเหนือกว่าคนอื่น	อำนาจไม่ใช่สิ่งที่หยายตัวได้ไม่สิ้นสุด ค่าเธาค่อยๆ สร้าง อำนาจร่วมกัน อำนาจก็จะมากขึ้นๆ	อำนาจไม่ได้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ แต่เป็นสิ่งที่เราต้องฝึกฝนที่จะมีมัน	อำนาจเป็นได้ทั้งทักษะ สภาวะจิตใจ วิธีการคิด ทำไปมีพัฒนาได้ ทำมืออยู่เสมอพัฒนาต่อไปได้
แหล่งอำนาจ	แหล่งอำนาจภายนอก เช่น เงิน อาวุธ ทรัพย์สิน สถานะ ตำแหน่ง อาวุธ เพศ ระดับการศึกษา เครือข่าย เครื่องแบบ ความสมบูรณ์ของร่างกาย ฯลฯ	พื้นที่ปลอดภัย การตัดสินใจร่วม การมีส่วนร่วม การมอบหมาย การสะท้อนกลับ	บรรยากาศที่สนับสนุนกันและกัน ความรู้ ทักษะและมุมมองในการกระทำการในเรื่องต่างๆ	ความสามารถในการไปถึงเป้าหมาย ประสบการณ์ การนิยามวิธี การจัดการตัวเอง การฟัง การรักษาสอดคล้องใน ฯลฯ

อำนาจร่วมสร้างอย่างไร?

- เสริมพลังอำนาจภายในของสมาชิก เพราะถ้าฐานอำนาจภายในเราไม่เข้มแข็งพอ เราจะกลับสู่การใช้อำนาจเหนือ
- ใช้ทักษะ การฟัง การตั้งคำถาม การฟัง การจับประเด็น สร้างอำนาจร่วม
- ปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงาน หรือโครงสร้างของกลุ่ม ให้สามารถรับฟัง มองเห็นกันและกัน อันจะนำไปสู่การใช้อำนาจร่วมได้

อำนาจ 4 แบบ	อำนาจเหนือ	อำนาจร่วม	อำนาจกระทำการ	อำนาจภายใน
นิยาม	การที่คนใช้แหล่งอำนาจที่ตัวเองมีในการตัดสินใจแทนคนอื่น หรือตัดสินใจคุณค่าความหมายของประสบการณ์คนอื่น *อำนาจเหนือถูกแย่งได้เสมอได้	การใช้แหล่งอำนาจที่ตัวเองมีส่วนร่วมตัดสินใจหรือทำให้เกิดการตัดสินใจร่วมส่งเสริมให้คนตัดสินใจคุณค่าความหมายของตัวเอง *อำนาจร่วม มอบได้ ถอนได้	อำนาจที่ส่งผลต่อผลลัพธ์ เป็นความสามารถในการลงมือทำเพื่อตนเองและผู้อื่น	ความสามารถในการทำสิ่งต่างๆ ให้สำเร็จ เป็นคุณสมบัติความสามารถที่พัฒนาได้ * คนอื่นแย่งไปไม่ได้
ผลของการใช้อำนาจ	ขาดความมั่นใจ พึงพาคนอื่น ไม่กล้าคิด ต่อด้านสยบยอม	กล้าคิด สร้างสรรค์ มีพลัง เต็มโตขึ้น ข้ามขอบไปเรื่อยๆ มีความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของ	ทำให้เราสามารถทำสิ่งต่างๆ โดยไม่ต้องขออนุญาตหรืออนุมัติจากผู้อื่น สร้างสิ่งใหม่ให้เกิดขึ้นโดยไม่ต้องใช้ความสัมพันธ์แบบพึงพาหรือครอบงำ	ผู้ถูกกดขี่ใช้อำนาจภายในสู้กับแหล่งอำนาจภายนอก
มุมมองต่ออำนาจ	มองอำนาจเป็นก้อนเดียว จึงต้องแย่งยึดอำนาจก้อนนั้นมาเพื่อครอบงำหรือเหนือกว่าคนอื่น	อำนาจมีไม่จำกัด ขยายตัวได้ไม่สิ้นสุด ถ้าเราค่อยๆ สร้างอำนาจร่วมกัน อำนาจก็จะมากขึ้นๆ	อำนาจไม่ได้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ แต่เป็นสิ่งที่เราต้องฝึกฝนที่จะมีมัน	อำนาจเป็นได้ทั้งทักษะ สภาวะจิตใจ วิธีการคิด ถ้าไม่มีพัฒนาได้ ถ้ามีอยู่แล้วพัฒนาต่อได้
แหล่งอำนาจ	แหล่งอำนาจภายนอก เช่น เงิน อาวุธ ทรัพยากร สถานะ ตำแหน่ง ฯลฯ	ตั้งคำถาม ชวนพูดคุย ให้ข้อมูล ให้ทรัพยากร ให้เครือข่าย ให้พรรคพวก ให้อำนาจการตัดสินใจ ให้พื้นที่ปลอดภัยเพื่อให้คนลุกขึ้นมาตัดสินใจเอง	โอกาสในการฝึกฝนให้คนมีอำนาจกระทำการที่มากพอ บรรยากาศที่สนับสนุนกันและกัน	อำนาจภายใน ได้แก่ ความสามารถในการไปถึงเป้าหมาย ประสบการณ์ การมีสมาธิ สติ การเชื่อมโยงตัวเองกับพระเจ้า การจัดการตัวเอง การรักษาสมดุลภายใน การฟัง การผ่อนคลาย อารมณ์ขัน ฯลฯ

อ่านเพิ่มเติม

Starhawk, *Dreaming in the Dark: Magic, Sex and Politics* (Beacon Press, 1997)

กิตติชัย งามชัยพิสิฐ, *ฟาสมาญ์ (มูลนิธิตามร่วมมือสันติภาพ, 2566)*

Act Lab

.....

Activist Laboratory Thailand

ห้องทดลองนักกิจกรรม

พื้นที่ทดลองไอเดียใหม่ๆ ในการเคลื่อนไหวทางสังคม

อ่านเพิ่มเติม <https://actlab.protestista.com/organize-handbook/>

